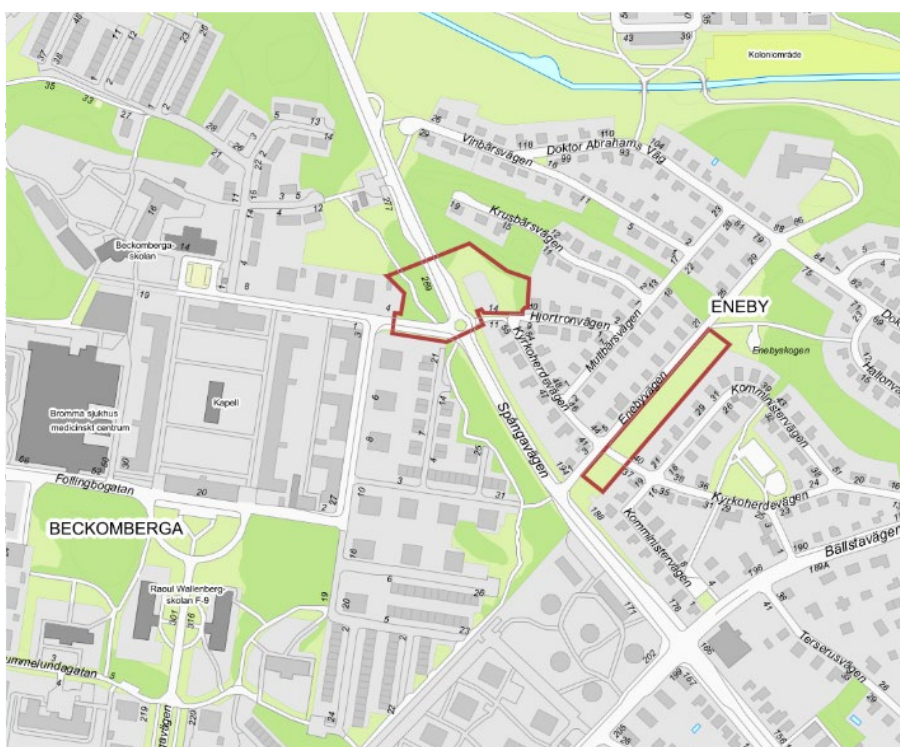

Samrådsredogörelse Detaljplan för del av Eneby 1:1, Ögat 1 m.fl. vid Spångavägen i stadsdelen Beckomberga och Eneby, Dp 2021-15311

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
start.stockholm/detaljplaner

Innehåll

Inledning	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Sammanfattning av samrådet	3
Föreslagna förändringar.....	4
Sammanfattade synpunkter	5
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	5
Allmänt om planförslaget	5
Arkitektur och gestaltning.....	11
Kulturmiljö	12
Park, natur och vatten.....	14
Trafik	17
Teknisk försörjning	22
Hälsa och säkerhet	25
Miljö- och klimataspekter	27
Social hållbarhet	28
Olägenheter för privatpersoner och övriga intressenter	29
Övriga frågor	31
Remissinstanser utan synpunkter	31
Sammanvägt ställningstagande	32

Inledning

Förslagets syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för flerbostadshus med centrumändamål längs Spångavägen invid Beckomberga samt radhus i Eneby. Föreslagen ny bebyggelse ska gestaltas med hänsyn till omkringliggande bebyggelse avseende placering, volym, material och kulör. Befintliga gångkopplingar genom området ska bevaras. Föreslagen bebyggelse invid Spångavägen syftar även till att stärka Spångavägen som stadsgata samt att markera den östliga entrén till Beckomberga. Föreslagen bebyggelse invid Enebyvägen syftar till att möjliggöra för småskalig radhusbebyggelse som placeras med hänsyn till områdets skyfallsproblematik och kulturvärden.

Planområdet är uppdelat i två områden och omfattar del av Räcksta 1:21, Ögat 1:1 samt del av Eneby 1:1 i stadsdelarna Beckomberga och Eneby. Planområdet omfattar totalt cirka 10 100 kvm. Planen möjliggör för cirka 150 hyresrätter och två lokaler för centrumändamål fördelade på tre flerbostadshus i tre till sex våningar samt 14 radhus i två våningar.

Sammanfattning av samrådet

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick mellan den 22 oktober och den 2 december 2024. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen.

Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Fleminggatan 4 och på stadsbyggnadskontorets hemsida. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Bromma den 26 oktober 2024. Samrådsmöte hölls den 6 november 2024 i Tekniska nämndhuset där cirka 38 personer närvarade.

Huvudsakliga synpunkter

Under samrådsperioden inkom det totalt 149 yttranden till stadsbyggnadskontoret samt en namninsamling med 221 underskrifter. Dessa yttranden berörde framförallt placering, buller, motortrafik, kulturmiljö, skyfallsproblematik och miljöfrågor.

Från länsstyrelsen inkom synpunkter som berörde riksintresse för kommunikationer Bromma flygplats, miljö kvalitetsnormer för vatten samt hälsa och säkerhet avseende buller, markvibrationer, översvämningsrisk och geoteknik. Länsstyrelsen delade stadsbyggnadskontorets bedömning om att detaljplanens

genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. miljöbalken och anslutande bestämmelser.

Från andra remissinstanser inkom synpunkter om trafik, placering, kulturmiljö, skyfall och ledningar.

Från de privatpersoner som yttrade sig under samrådsperioden så inkom synpunkter om kulturmiljö, grönområden, skyfallsproblematik, trafiksäkerhet och framkomlighet och olägenhet för grannar i form av insyn, skuggning och ökat buller.

Sammanvägt ställningstagande

Kontoret ställer sig positivt till planförslaget som bidrar med fler bostäder och lokaler för centrumändamål i Eneby och Beckomberga och stärker Spångavägen som urbant stråk i enlighet med översiktsplanen. Kontoret bedömer att förslaget genom sin utformning och placering tar hänsyn till platsens förutsättningar och kringliggande bebyggelse och utgör ett värdeskapande tillägg i området. Kontoret bedömer att de synpunkter som inkommit under samrådet kan hanteras och studeras vidare i det kommande arbetet.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- Buller och vibrationer i anslutning till Spångavägen
- Risk för skred
- Kapacitet i befintligt avlopps nät i Eneby
- Markmiljö och grundvattennivåer inom delområde C
- Angöring och trafiksäkerhet invid delområde B
- Olägenhet för grannar i anslutning till delområde B
- Framkomlighet för räddningstjänst
- Elförsörjning
- Mötet mellan kvartersmark och allmän plats

Sammanfattade synpunkter

Nedan redovisas sammanfattningar av de synpunkter som inkom under samrådet ämnesvis. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. Inkomna synpunkter i ärendet kan återfinnas på stadsbyggnadsexpeditionen i Tekniska Nämndhuset, på Fleminggatan 4.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Flera privatpersoner framför kritik mot att stadens tjänstemän inte besökt området. Flera privatpersoner är även kritiska till att frågestunden under samrådsmötet upplevdes för kort och att tjänstemännen inte kunde ge tillräckligt klara besked om projektet. Flera privatpersoner vill att staden genomför ytterligare samrådsmöten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att de tjänstepersoner som varit huvudansvariga för projektet har besökt planområdet ett flertal gånger.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att den allmänna frågestunden vid samrådsmötet kompletterades med möjlighet att ställa frågor vid stationer indelade efter ämnesområde. Syftet med detta var att ge alla deltagare bättre möjlighet att få sina frågor besvarade. Samrådet utgör det första tillfället för staden att samla in frågor och synpunkter kring planförslaget. Efter samrådet behöver förslaget oftast bearbetas vidare för att kunna hantera och ta ställning till inkomna frågor och synpunkter

Stadsbyggnadskontoret bedömer att den information som gått ut om projektet under samrådstiden varit tillräcklig och att ytterligare samrådsmöten inte behöver genomföras.

Allmänt om planförslaget

Planbeskrivning och plankarta

Lantmäterimyndigheten påpekar att gatan heter Styresman Sanders väg och inte Styrelseman Sanders Väg som anges i planbeskrivningen.

Lantmäterimyndigheten framför att det behöver förtydligas i planbeskrivningen och plankartan vilka u-områden och ledningar som ska bevaras väster om Spångavägen vid delområde A.

Stockholm vatten och avfall (SVOA) önskar en hänvisning till SVOAs "Allmänna bestämmelser och anvisningar för markarbeten

inom eller intill berganläggningar (tunnlar etc.) tillhörande Stockholm Vatten" samt ett förtydligande under rubriken "Ekonomiska frågor – Vatten och avlopp" i planbeskrivningen i enlighet med deras yttrande.

Bromma Hembygdsförening undrar varför nockhöjden på plankartan är den samma för båda huskropparna inom delområde A även fast det skiljer en våning.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret upptäckte stavfelet för gatunamnet under första samrådsdagen och åtgärdade felet samma dag.

Stadsbyggnadskontoret kommer se över frågan avseende u-områden i samråd med berörda ledningsägare under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret ser över formuleringar och innehåll i planhandlingarna enligt SVOAs synpunkter.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten från Bromma hembygdsförening avseende nockhöjden som anges på plankartan. Att nockhöjden är den samma på båda husen trots att det skiljer en våning beror på att marknivån skiljer sig mellan den södra och den norra delen av huset. Nockhöjden kan komma att justeras under kommande skede.

Utbildning

Utbildningsförvaltningen bedömer att mängden barn som tillkommer, med anledning av planförslaget, kan hanteras inom ramen för planerat skolbehov inom stadsdelen.

Flera privatpersoner är kritiska till att ytterligare bebyggelse planeras i området när det råder brist på framförallt högstadieskolor i området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten om att det finns en brist på högstadieskolor i närområdet. Stadsbyggnadskontoret hänvisar till utbildningsförvaltningens utlåtande, som fastslår att antalet skolplatser är tillräckligt för att möta det behov som planförslaget förväntas generera.

Övergripande om planförslagets placering och utbredning

Skönhetsrådet föreslår att parkytan norr om område C inkluderas i planområdet och tilldelas användningen park. Skönhetsrådet anser även att planarbetet bör finansiera en upprustning av parken.

Flera privatpersoner riktar kritik mot planens syfte att länka samman Beckomberga och Eneby, då de inte ser att det finns något behov av att koppla samman stadsdelarna. Flera privatpersoner

anser inte att planförslagets utformning leder till en tydligare sammankoppling.

Flera privatpersoner tycker att det är fel att staden väljer att bebygga så pass bullerutsatta områden som längs Spångavägen.

En privatperson anser att planförslaget strider mot översiktsplanen när bebyggelse föreslås i Eneby eftersom Enebyvägen inte ligger intill Spångavägen som pekas ut som ett urbant stråk.

Flera privatpersoner är kritiska till ytterligare förtätning i Beckomberga och Eneby. Flera privatpersoner anser att planarbetet bör utgå och att staden istället bör pröva bebyggelse på andra platser, exempelvis längre norr ut längs Spångavägen eller invänta att det är möjligt att bebygga Bromma flygplats.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret anser inte att parkområdet norr om planområdet behöver inkluderas i planområdet eftersom området redan är planlagt som park.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna som kritiserar sammankopplingen av stadsdelarna Eneby och Beckomberga. Stadsutvecklingen i Stockholm styrs av stadens översiktsplan, som fastställer mål och strategier för hur staden ska växa. Ett av de viktigaste målen är att skapa fler bostäder. Att stärka potentiella stadsgator, som Spångavägen, och knyta samman olika områden är strategier som ingår i översiktsplanen för att uppnå stadens vision. Eneby ligger inte längs Spångavägen men det är ett område där staden bedömt att det finns möjligheter att pröva kompletterande bebyggelse, vilket också är i linje med översiktsplanen.

Ett planarbete innebär att bebyggelse prövas inom ett utpekad område, huruvida bebyggelse är lämpligare på andra platser kan inte besvaras inom ramen för detta planarbete. Staden jobbar även med strategisk planering vilket är i det skedet där man studerar hela stadens mark för kommande projekt.

Skala och placering inom delområde A och B

Stadsmuseet anser att delområde A och B är möjliga att bebygga, men att den föreslagna bebyggelsen inom delområde B bör anpassas bättre till den befintliga småhusbebyggelsen i Eneby avseende volym och höjd.

Stadsdelsförvaltningen anser att planförslaget bör ta större hänsyn till skalan på kringliggande bebyggelse med hänsyn till att området är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt.

Skönhetsrådet ifrågasätter om de föreslagna hustyperna är lämpliga för delområdena A och B och föreslår istället att strukturerna anpassas efter närliggande befintlig bebyggelse. De anser att husen

på båda sidor av Spångavägen inte behöver utformas symmetriskt utan att ett asymmetriskt gaturum kan bidra positivt till platsens karaktär. I delområde B ser *skönhetsrådet* den stora underbyggda gården och det mindre bostadshuset som problematiska.

Skönhetsrådet föreslår att alternativa mobilitetslösningar utreds och att det mindre bostadshuset omgestaltas eller utgår helt, då det upplevs som olämpligt och brutalt i mötet med den befintliga bebyggelsen.

Bromma Hembygdsförening tycker att huskroppen inom delområde A upptar för stor yta och bör göras smalare för att möjliggöra för en större bostadsgård. De anser även att huskroppen som föreslås uppföras i sex våningar sänks. Vidare anser *Bromma hembygdsförening* att det större flerbostadshuset inom delområde B bör sänkas för att säkerställa fri sikt från fornlämningen uppe på berget strax intill Krusbärsvägen samt att det mindre huset flyttas närmare Spångavägen för att skapa större avstånd till den närliggande villan.

Flera privatpersoner anser att flerbostadshusbebyggelsen är för hög och att våningsantalet bör minskas för samtliga hus för att bättre passa in bland den befintliga bebyggelsen. Flera privatpersoner föreslår att flerbostadshusen inom delområde B ersätts av parhus.

En privatperson är kritisk till att garagerampen och det mindre flervåningshuset inom delområde B placeras längs med en befintlig villatomt.

Två privatpersoner föreslår att det mindre huset inom delområde B utgår och ersätts av en yta för spontanidrott.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kring volymernas höjd i delområdena A och B och avser att fortsätta studera bebyggelsens utformning i kommande skede. Föreslaget innebär trappande våningshöjder för att skapa en övergång mellan den låga bebyggelsen i Eneby och den högre bebyggelsen i Beckomberga. Våningshöjderna i delområdena A och B föreslås motsvara befintliga flerbostadshus i Beckomberga. En avvägning behöver göras mellan lägre höjder och möjligheten att skapa fler bostäder.

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsatt studera uppdelningen och utformningen mellan kvartersmark och allmän platsmark i anslutning till bebyggelsen inom delområde A.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att andra typer av typologi är mer lämpliga på platsen. Stadsbyggnadskontoret har valt att föreslå bebyggelse i form av lameller längs Spångavägen på grund av områdets bullerproblematik. Lameller ger möjlighet att

bygga större genomgående lägenheter och bidrar till en bättre ljudmiljö på bostadsgården medan exempelvis punkthus enbart skulle möjliggöra för mindre lägenheter och det skulle krävas bullerplank för att säkerställa en bullerskyddad bostadsgård. Lamellerna har förskjutits i höjd och fotavtryck för att minska intrycket av portalmotiv längs Spångavägen.

Stadsbyggnadskontoret anser att radhus eller parhusbebyggelse inte är lämpligt inom delområde B, då platsen har potential att rymma fler bostäder i form av flerbostadshus

Stadsbyggnadskontoret avser fortsatt studera placeringen av det östra huset inom delområde B. Under planarbetet har en rad placeringar av ett tredje hus studerats, placeringen som föreslagits är den som möjliggör för en större bostadsgård samtidigt som volymen sett från Eneby upplevs som mindre framträdande med hänsyn till områdets kulturhistoriska värden.

Stadsbyggnadskontoret avser studera garagets utbredning och garagerampens placering under kommande skede. Det finns en vilja inom projektet att arbeta med alternativa mobilitetslösningar, projektets placering i Beckomberga medför dock att ett relativt högt parkeringstal behöver tillämpas i enlighet med stadens riktlinjer.

Skala och placering inom delområde C

Stadsdelsförvaltningen anser att planförslaget bör ta större hänsyn till skalan på kringliggande bebyggelse med hänsyn till att området är utpekade som kulturhistoriskt värdefullt.

Bromma hembygdsförening anser att radhusen inte passar på platsen med hänsyn till områdets kulturhistoriska värden och stadsbild och föreslår att radhusen ersätts med parhus och att parkeringsytan löses bredvid bebyggelsen.

Skönhetsrådet anser att radhusen bör placeras med en tydligare rytm, fler gröna släpp som möjliggör för fri sikt för bakomliggande villor samt att radhusens bostadsgårdar uppta hela bredden av grönytan.

Flera privatpersoner är kritiska till att grönytan invid Enebyvägen bebyggs med radhus.

Flera privatpersoner anser att radhusbebyggelsen bör ersättas av bebyggelse som liknar den närliggande bebyggelsen i högre grad. Exempelvis genom att radhusen ersätts av parhus eller villor.

Flera privatpersoner är kritiska till att radhusbebyggelsen tillåts uppföras i två våningar när närliggande bebyggelse enbart omfattar en våning. Flera privatpersoner anser att bebyggelsen blir för hög i jämförelse med kringliggande enplanshus och flera privatpersoner uttrycker oro för att justeringar av marknivån på grund av skyfallsåtgärder ska leda till högre nockhöjd för radhusen.

En privatperson är kritisk till komplementbyggnaderna i anslutning till radhusen som placeras mindre än 4,5 meter från närliggande villaträdgårdar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkterna om att bebyggelsen bör anpassas till kringliggande bebyggelse i högre utsträckning. Stadsbyggnadskontoret bedömer att radhusbebyggelse är lämplig på platsen eftersom radhus förekommer i andra småstugeområden så som exempelvis norra Ängby. Radhusbebyggelse innebär även att fler bostäder kan rymmas inom samma yta jämfört med villa- eller parhusbebyggelse. Genom att radhusen placeras så att de föreslagna fastigheterna inte tar upp hela grönytans bredd säkerställs en viktig flödesväg vid skyfall samt säkerställer att gångstråket som binder ihop grönområden i Eneby och Beckomberga kan bevaras. Den kulturhistoriska konsekvensanalys som tagits fram under projektet konstaterar att den föreslagna bebyggelsen innebär att de kulturhistoriska värdena i området fortsatt kan avläsas.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten att radhusen uppfattas som för höga i jämförelse med den närliggande bebyggelsen. Eftersom parkering måste ordnas intill varje bostad, vilket innebär att en stor del av den potentiella ytan för bostadshus tas upp av infart och parkering, bedöms det som nödvändigt att bygga en andra våning för att säkerställa tillräcklig bostadsyta.

Nockhöjden regleras utifrån Sveriges nationella höjdsystem RH2000 och marknivån påverkar således inte nockhöjden.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att komplementbyggnaderna hamnar för nära villaträdgårdarna. Vid ny bebyggelse kan kommunen göra en bedömning att bebyggelse kan placeras närmare än 4,5 meter från tomtgräns. I planförslaget tillåts en placering av komplementsbebyggelse i form av mindre trädgårdsförråd 3,5 meter från närliggande villafastigheter. Mellan radhusen och villafastigheterna kommer det därtill finnas ett släpp som rymmer en allmän gångstig. Stadsbyggnadskontoret bedömer att olägenheten för närboende är begränsad medan placeringen av komplementsbebyggelse i kanten av radhusens trädgårdar bidrar till att radhusens små trädgårdar kan nyttjas på ett bättre sätt.

Planförslagets innehåll

Flera privatpersoner är kritiska till att det planeras hyresrätter i området och att det enbart planeras för mindre lägenheter i flerbostadshusen. Flera privatpersoner är även kritiska till att det planeras centrumlokaler i delområde A och B då det inte anses

behövas. En privatperson undrar om det gjorts någon analys av behovet av affärslokaler.

En privatperson motsätter sig LSS bostäder inom planområdet med hänvisning till att det redan finns ett särskilt boende i Eneby.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är olämpligt med hyresrätter i området. Staden strävar efter en jämn fördelning mellan hyresrätter och äganderätter/bostadsrätter och det finns en brist på hyresrätter i området.

Stadsbyggnadskontoret är positivt inställt till en blandning mellan små och stora bostäder men fördelningen bestäms slutligen av byggaktören.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är negativt med ytterligare centrumlokaler i området. Beckomberga har en brist på centrumlokaler, ett tillskott av centrumlokaler bidrar till att möjliggöra för fler mötesplatser och verksamheter inom området.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är olämpligt med ytterligare ett LSS-boende i området. Behovet av LSS-boenden fastställs av socialförvaltningen som ser ett behov av ytterligare LSS-bostäder i området.

Arkitektur och gestaltning

Skönhetsrådet och samfundet S:t Erik anser att bebyggelsen längs Spångavägen bör gestaltas med hänsyn till den fortsatta utvecklingen av Spångavägen.

Skönhetsrådet anser att radhusen bör få ett tydligare modernt formspråk men att kulörerna ska samspela med övrig bebyggelse.

Bromma hembygdsförening anser att bebyggelsen inte bör förses med valmat tak.

Flera privatpersoner anser att bebyggelsen inte passar in i området och särskiljer sig i för hög utsträckning från befintlig bebyggelse avseende skala, utformning, färgval och placering.

En privatperson önskar ett fotomontage från Krusbärsvägen mot tillkommande bebyggelse.

En privatperson undrar om det estetiska uttrycket som presenteras i planhandlingarna är bindande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret har en helhetssyn på Spångavägen och tittar på vilka ytor som kan vara aktuella att bebygga i framtiden. Spångavägen är till stor del utbyggd och av de obebyggda ytorna

utgörs delar av naturreservat, ESBO-områden eller är kraftigt påverkade av översvämningar vid skyfall. Detta innebär att det inte är troligt att det kommer tillkomma en större mängd ny bebyggelse längs Spångavägen. Ett detaljplaneprojekt längs Spångavägen som nyligen vunnit laga kraft är detaljplanen för Sedumbacken nära Brommaplan. Planen består av lamellbebyggelse i 4-5 våningar.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kring förslagets gestaltning tar med sig dessa till nästa skede då gestaltungsarbetet kommer fördjupas.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att radhusen bör få en mer modern karaktär. Stadsbyggnadskontoret anser att radhusen i huvudsak bör ha en diskret utformning som tydligt förhåller sig till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen i Eneby men att moderna inslag så som exempelvis större fönsterpartier kan finnas.

Stadsbyggnadskontoret ser över möjligheten att skapa ett fotomontage från Krusbärsvägen under kommande skede.

Planens bestämmelser avseende gestaltning är bindande men gestaltning som inte regleras i planbestämmelser utan kanske enbart visas i illustrationer är inte bindande.

Kulturmiljö

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Stadsmuseet anser att delområde C bör utgå eftersom parkstråket längs Enebyvägen är viktig för att kunna avläsa den kulturhistoriskt värdefulla stadsbilden.

Flera privatpersoner anser att förslaget inte är anpassat efter den befintliga stadsplanen i Eneby och att förslaget därför inverkar negativt på upplevelsen av områdets kulturvärden. Synpunkterna rör förslagets utformning, våningsantal och placering som upplevs allt för avvikande i förhållande till egnahemshusen. Flera privatpersoner anser att föreslagen bebyggelse avviker i sådan utsträckning att planförslaget strider mot 8 kap 13§ i PBL och anser att det är otydligt vad som motiverar att stadsbyggnadskontoret frångår den tidigare stadsplanen

Flera privatpersoner är kritiska till att ny bebyggelse som särskiljer sig från befintlig bebyggelse i Eneby tillåts när fastighetsägare till befintlig bebyggelse inte kan få bygglov för exempelvis utbyggnad på grund av Enebys kulturhistoriska värden. En privatperson anser att staden bör göra en ny bedömning av områdets kulturhistoriska värden om projektet genomförs för att bedöma om området påverkats negativt i så hög utsträckning att det är aktuellt att låta övrig bebyggelse få möjlighet att exempelvis bygga ut.

En privatperson anser att konsekvensbeskrivningen avseende påverkan på kulturmiljö bör genomföras av en oberoende konsult som anställs av stadsmuseet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkterna kring att det är olämpligt att placera bebyggelse inom parkstråket vid Enebyvägen. Den kulturhistoriska konsekvensanalys som tagits fram under projektet konstaterar att de kulturhistoriska värdena i Eneby fortsatt kan avläsas. Stadsbyggnadskontoret anser att det inte kan uteslutas att grönytan lämnats obebyggd på grund av att det tidigare gått en ledning över området snarare än att parken var en viktig del av områdets stadsbild. Kulturmiljöutredningen ska kompletteras med en bedömning av påverkan på parkstrukturens kulturhistoriska värden.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är olämpligt med ny bebyggelse av annan karaktär än vad den ursprungliga stadsplanen medger. Planförslaget ska ta hänsyn till Enebys kulturhistoriska värden, det innebär nödvändigtvis inte att planförslaget ska följa den befintliga stadsplanen.

Stadsbyggnadskontoret kan inte inom ett planarbete ge svar på frågor kopplat till bygglov.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att kulturmiljöutredningen behöver genomföras av en konsult anställd av stadsmuseet eftersom stadsbyggnadskontoret har granskat kulturmiljöutredningen och bedömer att den utgör en oberoende bedömning.

Fornlämningar

Flera privatpersoner framför att radhusen placeras för nära fornlämningarna i Enebyskogen. En privatperson framför att det är viktigt att den gamla landsvägen fortsatt kan upplevas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att bebyggelsen ligger för nära fornlämningarna i varken delområde B eller C. Fornlämningarna ligger utanför planområdet och kommer inte påverkas av föreslagen bebyggelse. Läsbarheten kring fornlämningarna bedöms fortsatt som god eftersom höjdskillnaden skapar en tydlig avgränsning vid delområde B och skogen en avgränsning vid delområde C.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten avseende närheten till den tidigare landsvägen, landsvägen ligger utanför planområdet.

Park, natur och vatten

Park och grönområden

Bromma hembygdsförening är kritisk till att stora delar av skogsdungen inom delområde A tas ner samt att de karaktäristiska flytblocken inom delområde A kan påverkas.

Trafikkontoret påpekar att det bör tydliggöras i nästa skede hur det är tänkt att den gröna ytan med gatuträd längs Spångavägen ska utformas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att förslaget att återskapa ängsmark, plantera nya träd som gynnar områdets fågelarter samt sätta upp holkar för stare är bra förslag för att gynna den biologiska mångfalden men att det till granskning behövs ett förtydligande kring vilka av åtgärderna som är nödvändiga för att inte utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Länsstyrelsen vill informera kommunen att enligt rådande praxis så skulle ett undantag från artskyddsförordningens förbud enligt 8 och 9 §§ gällande gullviva och blåsippan endast behövas om genomförandet av detaljplanen riskerar att påverka arternas bevarandestatus negativt.

Stadsdelsförvaltningen önskar att mer parkmark bevaras vid delområde A samt vid område C genom att radhusen flyttas mot sydväst. Stadsdelsförvaltningen önskar även att gångstigen och diket separeras inom delområde C för att underlätta underhåll. Stadsdelsförvaltningen anser att placeringen av det mindre huset inom delområde B försvårar skötseln av kvarvarande parkmark och framför att fler alléträd bör sparas för att erbjuda skugga och gatugrönka. Stadsdelsförvaltningen framför att tillräcklig yta för snöupplag och dagvatteninfiltration bör finnas mellan gata och bebyggelse och att grönkompensationsåtgärder med fördel kan riktas mot närliggande Eneby lekplats och Enebyparken som har stora behov av upprustning.

Flera privatpersoner framför generell kritik kring att grönytor bebyggs vilket har en negativ påverkan på människors hälsa, djurliv och biologisk mångfald. *Flera privatpersoner* anser att placeringen av bebyggelsen strider mot stadens klimatmål.

En bostadsrättsförening är kritisk till bebyggelse inom delområde A med hänvisning till platsens naturvärden samt att platsen bebos av igelkottar.

En privatperson påpekar att det finns grodor inom delområde A.

Flera privatpersoner är negativa till att gångvägen och det lilla skogspartiet inom delområde A påverkas av förslaget eftersom stigen upplevs som ett viktigt grönt promenadstråk.

En bostadsrättsförening är kritisk till att alléträd behöver tas bort vid Styresman Sanders väg närmast delområde A.

En privatperson framför kritik mot att ängen inom delområde B bebyggs då ängsmarken är artrik och är viktigt för den biologiska mångfalden. En privatperson framför kritik mot mer bebyggelse som kommer öka andelen artificiellt ljus som är skadligt för djurlivet i området.

En privatperson föreslår att område B ersätts av en äppellund.

Flera privatpersoner framför kritik kring bebyggelse på grönytan längs Enebyvägen eftersom ytan används flitigt för rekreation och lek.

Flera privatpersoner hänvisar till parkplanen för området som pekar ut grönytan längs Enebyvägen som en del av Enebyskogen och påpekar att planförslaget inte är förenlig med parkplanen.

En privatperson är kritisk till att körsbärsträden inom delområde C fälls med hänvisning till att körsbärsträd har en begränsad livslängd. Flera privatpersoner är kritisk till bebyggelse i närheten av de fridlysta mistlarna. En person undrar vilka träd som kommer tas ner

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer att arbeta vidare med utformning av de allmänna parkytorna under kommande skede. Inom delområde A kommer stadsbyggnadskontoret se över möjligheten att bevara flytblocket.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna avseende alléträden. Det är tråkigt att alléträd behöver tas ned men vid delområde A är det en förutsättning för att kunna angöra den nya bebyggelsen. Inom delområde B finns goda möjligheter att bevara alléträd, exakt placering kommer studeras under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret noterar stadsdelsförvaltningens synpunkter avseende drift och underhåll av skogspartiet intill delområde B, gångvägen intill delområde C samt behov upprustning av Enebyparken och undersöker dessa frågor närmare under kommande skede. Trafikkontoret ansvarar för att identifiera lämpliga ytor för snöupplag.

Stadsbyggnadskontoret noterar Länsstyrelsens och MHN yttrande avseende artskyddsförordningen. Stadsbyggnadskontoret avser att fördjupa arbetet med planering av grönkompensationsåtgärder under kommande skede och avser att förtydliga vilka åtgärder som är aktuella.

Stadsbyggnadskontoret undersöker frågan om förekomst av igelkottar och groddjur inom delområde A.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i synpunkterna att det är viktigt med grönska och grönytor för att skapa en klimattålig stadsmiljö och möjliggöra för biologisk mångfald. I Eneby, Beckomberga och dess närhet finns många grönområden och ytor för rekreation, exempelvis vid lekparken Bäckan om berget intill delområde A, Enebyparken cirka 100 meter söder om delområde C, Enebyskogen samt kvarvarande grönytor längs Enebyvägen.

Stadsbyggnadskontoret bedömer därför att aktuella grönytor kan tas i anspråk för bostadsbebyggelse för att möjliggöra för fler bostäder i naturnära läge. När grönytor tas i anspråk genomförs grönkompensationsåtgärder för att kompensera att grönytor ersätts med bostadsbebyggelse. Grönkompensationsåtgärderna ska i första hand ersätta de förlorade funktionerna med samma eller motsvarande funktion eller värde. Det är exploateringskontoret som ansvarar för att ta fram lämpliga åtgärder för grönkompensation, arbetet att ta fram lämpliga grönkompensationsåtgärder för de grönytor som tas i anspråk i och med förslaget kommer fortsätta under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret noterar kritiken mot att träd behöver tas ner för att möjliggöra bebyggelse. Träd är viktiga inslag i stadsmiljön och under planarbetet har därför en trädinventering genomförts som konstaterar att det finns träd med naturvärden inom planområdet men att dessa inte klassas som särskilt skyddsvärda vilket innebär att dessa kan tas ner. Under det fortsatta arbetet kommer utformning av grönytor och bostadsgårdar fortsatt att studeras, möjligheten att plantera nya träd ingår i det arbetet. Träden med mistlarna kommer inte behöva tas ner. I planbeskrivningen går det att läsa mer om vilka träd som berörs av planförslaget.

Stadsbyggnadskontoret kan inte reglera placeringen av artificiella ljuskällor på kvartersmark, i planering av belysning för allmänna parkytor tas hänsyn till påverkan på djurliv.

Vatten- och strandområden

Länsstyrelsen påpekar att planområdet ligger inom sekundär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde. Kommunen behöver se till att tillräckliga försiktighets- och skyddsåtgärder tas vid markarbeten med hänsyn till påträffade föroreningar inom planområdet för att inte bryta mot vattenskyddsområdets föreskrifter.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten om sekundär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde och tar med sig informationen till det fortsatta arbetet,

Trafik

Motortrafik

Trafikkontoret lämnar synpunkter kring utformningen av angöringsplatsen på Styresman Sanders väg avseende att rhp-parkeringsplatsen enbart ska i ordningställas vid behov och att storleken på angöringsfickan kan ses över.

Trafikkontoret påpekar att mobilitetsutredningen för flerbostadshusen behöver fördjupas avseende parkeringsbehov för cyklister och bilister.

Trafikkontoret framför att angöringsfickan vid delområde A kan innebära en eventuell framtida konflikt med utvecklingen av busstrafiken i Beckomberga.

Trafikkontoret anser att husen inom delområde B bör placeras så att sopbilen kan köra ut i rak vinkel mot Hjortronvägen. Trafikkontoret påpekar även att vändytan som föreslås ser ut att hamna i konflikt med föreslagen besöksparkering.

Trafikkontoret framför att det är viktigt att utforma ytan i anslutning till flerbostadshusen på ett sådant sätt att det inte uppstår smittrafik mellan Spångavägen och Hjortronvägen.

Skönhetsrådet anser att rondellen bör göras om till en fyrvägskorsning för att bättre anpassa Spångavägen till en stadsgata.

Bromma hembygdsförening samt flera privatpersoner är kritisk till att angöring till flerbostadshusen inte planeras ske via Spångavägen och anser att rondellen bör byggas om så infart från Spångavägen blir möjlig.

Flera privatpersoner är kritiska till fler bostäder i området eftersom det kommer leda till ytterligare trafik generellt. Spångavägen upplevs som mycket hårt trafikerad. Flera privatpersoner är kritiska till trafikutredningen och tycker att den inte är tillräckligt djupgående avseende förslagets påverkan på trafiksituationen i Eneby. En privatperson undrar hur trafikökningen i Eneby beräknats.

Flera privatpersoner framför kritik kring att infart till flerbostadshusen planeras via Eneby eftersom detta kommer leda till ökad trafik samt tung trafik från leveranser i området vilket anses leda till försämrad trafiksäkerhet i synnerhet i anslutning till gångbanan mellan Hjortronvägen och Spångavägen. Flera privatpersoner framför att leveranser till område B bör regleras så att den stör närboende och barn på väg till skolan i så låg utsträckning som möjligt.

Flera privatpersoner framför kritik kring fler in-och utfarter som kan inverka negativt på framkomligheten längs Enebyvägen eftersom gatan är en huvudgata i området.

Flera privatpersoner framför att både framkomligheten, trafiksäkerheten och sikten är begränsad i Eneby eftersom körbanorna är mycket smala. En privatperson framför att de ej kunnat få leverans med lastbil via Kyrkoherdevägen eftersom den ansetts för smal. En privatperson framför att cyklar och bilister inte kan mötas i Eneby eftersom vägarna är smala. Flera privatpersoner framför oro kring försämrad trafiksäkerhet i Eneby vintertid då gatorna blir smalare på grund av snövallar, flera privatpersoner påpekar att sopbilen vid tillfällena har fått köra upp på trottoaren längs Kyrkoherdevägen för att ta sig fram vintertid.

Flera privatpersoner undrar vart snöupplaget ska ligga när den nuvarande platsen för snöupplag ersätts av infart till område B.

Flera privatpersoner anser att parkeringstalet är för lågt satt. En privatperson anser att bristen på markparkeringar kommer leda till ökad otillåten parkering. Flera privatpersoner framför kritik kring att antalet kantstensparkeringar minskar samtidigt som fler boende tillkommer eftersom boende upplever att det finns en brist på parkeringsplatser i både Eneby och Beckomberga.

Flera privatpersoner framför kritik mot att garaget är placerat enbart inom delområde B eftersom detta kommer leda till att fler personer behöver korsa den mycket trafikerade Spångavägen för att nå sin bil.

Flera privatpersoner är kritiska till att backvändning kommer ske på Hjortronvägen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsätta arbeta med den exakta utformningen av angöringsfickan på Styresman Sanders väg under det kommande arbetet.

Stadsbyggnadskontoret har undersökt huruvida planförslaget kan inverka på möjligheten att skapa en ny busslinje genom Beckomberga men eftersom en eventuell busslinje ligger långt fram i tiden är det svårt att besvara hur planförslaget kan komma att påverka en ny busslinje. Det är framförallt andra områden i Beckomberga som utgör hinder för busstrafik.

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsätta utreda placering och utformning av parkeringsplatser för bilar och cyklar under det kommande arbetet. Parkeringen för flerbostadshusen är i huvudsak planerad till delområde B på grund av att det inte går att skapa en lämplig angöring till delområde A samt att det finns ledningar vid delområde A som utgör ett hinder för underjordiskt garage. Antalet

parkeringsplatser bestäms utifrån stadens riktlinjer som baseras på projektets läge i staden, närhet till kollektivtrafik och typ av bostäder. Stadsbyggnadskontoret bedömer att ett ökat tryck på gatuparkeringen i Eneby inte utgör ett hinder för ytterligare bostäder i området.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kopplat till trafiksäkerheten i anslutning till infarten till delområde B och kommer studera angöringslösningen under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kring att en infart bör skapas från rondellen vid Spångavägen eller att rondellen bör byggas om till en fyrvägs korsning. Under planarbetet har en sådan lösning studerats men inte bedömts genomförbar utifrån påverkan på trafiksäkerhet för cyklister, framtida utveckling längs Spångavägen och ekonomi.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna avseende alléträd och vändytor och kommer fortsätta studera hur mötet med gatumiljön och angöringsytan inom delområde B ska utformas.

Stadsbyggnadskontoret anser att det är tydligt att det inte finns någon genomfart mellan Spångavägen och Hjortronvägen. Planförslaget innebär inte att trafik kommer backvända på Hjortronvägen, vändning kommer ske inom delområde B. Trafikkontoret ansvarar för att identifiera ytor för snöupplag.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna avseende framkomlighet i Eneby. Eftersom befintliga gator omges av villaträdgårdar finns ingen möjlighet att bredda gator eller trottoarer. Enebyvägen är en lågt trafikerad gata och infarterna till radhusen bedöms inte utgöra ett hinder för befintlig trafik.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att Spångavägen och Eneby inte klarar av den ökade trafik planförslaget medför, under planarbetet har en trafikutredning tagits fram som konstaterar att området klarar den beräknade trafikökningen.

Gång- och cykeltrafik

Trafikkontoret önskar att den allmänna platsen inom delområde A som rymmer gångvägen som ansluter till Styresman Sanders väg bör göras bredare för att möjliggöra för mer grönska. Trafikkontoret påpekar att det är viktigt att gångvägen utformas utan skarpa lutningar.

Stadsdelsförvaltningen anser att planförslaget bör förbättras avseende trafiksäkerheten för gångtrafikanter mellan Hjortronvägen och Spångavägen.

En privatperson påpekar att många cyklister genar genom Eneby eftersom det saknas cykelväg längs Bällstavägen vilket gör att det är

många cyklisterna i Eneby som skulle påverkas negativt av ökad trafik i området.

Flera privatpersoner framför kritik mot en ökad trafikmängd i Eneby vilket innebär ökad otrygghet för gående och cyklisterna i Eneby. En privatperson framför att det är vanligt förekommande att körbanan används av gångtrafikanter då trottoaren är smal. Flera privatpersoner lyfter att övergångställena vid Spångavägen närmast rondellen och vid Enebyvägen bör förses med trafikljus för att minska olycksrisken för bilister, fotgängare och cyklisterna.

Flera privatpersoner är kritiska mot att grönytan längs Enebyvägen bebyggs eftersom den utgör ett viktigt inofficiellt gångstråk som kopplar ihop områdets grönområden med varandra. En privatperson anser att gångstigen som planeras mellan radhusen och den befintliga bebyggelsen inte kan ersätta den nuvarande gångstigen och att planförslaget därmed utgör en barriär i det sammanhållna grönstråk som binder ihop Beckomberga och Bällsta

En privatperson anser att det sparas för lite grönyta kring gångvägen mellan Styresman Sanders väg och lekparken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar trafikkontorets synpunkt att det är viktigt med grönska kring gångvägen inom delområde A men ser begränsade möjligheter att utöka den allmänna parkytan på grund av behovet av bostadsgård för flerbostadshuset.

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsätta studera utformningen i mötet mellan kvartersmark och allmän platsmark under det kommande skedet.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kopplat till trafiksäkerheten för gående och cyklisterna i anslutning till infarten till delområde B och kommer studera frågan under kommande skede genom att förbättra trafiksäkerheten i anslutning till infarten.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna avseende framkomlighet för gående och cyklisterna i Eneby. På grund av de smala gatuområdena i Eneby finns ingen möjlighet att bredda gångbanor eller vägbanor.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna om trafiksäkerhet vid korsningspunkterna över Spångavägen. Eftersom det inte planeras några åtgärder på Spångavägen i och med detaljplanen är det trafikkontoret som ansvarar för åtgärder för att förbättra trafiksäkerheten vid korsningspunkter.

Stadsbyggnadskontoret delar synpunkten att grönstråket längs Enebyvägen utgör en viktig länk mellan områdets grönområden. I planförslaget bevaras därför en gångstig genom området samt en del av det befintliga grönområdet som förses med skyfallsyta,

utformning och placering av gångstråket ska fortsatt studeras. Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att den nya bebyggelsen skulle utgöra en barriär för gående i och med detta.

Kollektivtrafik

Stadsdelsförvaltningen framför att planarbetet bör analysera om antalet bostäder kan leda till behov av tätare kollektivtrafik längs Spångavägen.

Flera privatpersoner framför kritik mot att kollektivtrafiken redan är överbelastad längs Spångavägen och att ytterligare bostäder skulle förvärra situationen.

Flera privatpersoner uttrycker oro för att bebyggelsen vid Styresman Sanders väg kan förhindra att en ny busslinje genom Beckomberga kommer till stånd.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att det är trafikförvaltningen som följer upp och planerar för busstrafiken i området utifrån antalet förväntade resenärer.

Stadsbyggnadskontoret har undersökt huruvida planförslaget kan inverka på möjligheten att skapa en ny busslinje genom Beckomberga men eftersom en eventuell busslinje ligger långt fram i tiden är det svårt att besvara hur planförslaget kan komma att påverka en ny busslinje. Det är framförallt andra områden i Beckomberga som utgör hinder för busstrafik.

Tillgänglighet

Bromma hembygdsförening är kritisk till att endast en angöringsficka planeras vid Styresman Sanders väg och att område A har in- och utfartsförbud runt hela fastigheten, Bromma hembygdsförening är skeptiska till om denna lösning kan anses tillgänglig.

En privatperson är kritisk till att RHP-plats planeras på Styresman Sanders väg och inte på kvartersmark. En privatperson framför kritik mot att gångbanan längs Spångavägen är otydligt avgränsad mot cykelbanan vilket medför en risk för personer med funktionsnedsättningar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkterna kring angöringen till delområde A. Delområde A är smalt och ligger nära både Spångavägen och en rondell vilket gör det komplicerat att skapa en lämplig in- och utfart till området som inte skulle innebära

påverkan på trafiken på Spångavägen eller att en bil behöver backa i anslutning till gångbana. Stadsbyggnadskontoret avser att se över utformningen av angöringsfickan under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkten om bristande tillgänglighet längs Spångavägen och undersöker frågan vidare under kommande skede.

Belysning

Trafikkontoret påpekar att angöringsfickan längs Styresman Sanders väg kan medföra att belysningen längs vägen behöver justeras. Trafikkontoret påpekar även att det finns en belysningsstolpe som hamnat inom kvartersmark vid Kyrkoherdevägen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret undersöker frågan om belysning närmare i samråd med trafikkontoret under kommande skede.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning, spillvatten

Stockholm vatten och avfall (SVOA) framför att det finns kapacitet att ansluta bebyggelsen till ledningsnätet för dricksvatten samt område A och B till områdets nät för spill- och dagvatten. Vid område C finns en problematik med källaröversvämningar som enligt en utredning från 2015 tyder på en kapacitetsbrist som kan förvärras vid ytterligare exploatering.

Flera privatpersoner framför oro kring att belastningen på avlopssystemet ska öka då många i närområdet upplevt problem med att avloppsvatten tränger upp i källare vid kraftigt regn.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer att fortsätta undersöka frågan avseende kapacitet i ledningsnätet under kommande skede.

Dagvatten

Länsstyrelsen påpekar att om staden går vidare med alternativet där skyfallsytan placeras utanför planområdet så behöver kommunen redovisa hur det säkerställs att skyfallsytan kommer till stånd.

Länsstyrelsen framför att flödesvägen inom område C behöver analyseras avseende marknivåer för att visa att omkringliggande bebyggelse ej påverkas negativt. Om diket är nödvändigt för att säkerställa hanteringen av skyfall behöver det även regleras i planhandlingarna.

Miljö-och hälsoskyddsnämnden instämmer i stadsbyggnadskontorets konstaterande att infiltrationsytorna ovan garagebjälklaget inom delområde B behöver studeras ytterligare under kommande skede.

Miljö-och hälsoskyddsnämnden ser positivt på att det är möjligt att utöka ytorna för omhändertagandet av dagvatten i anslutning till Styresman Sanders väg så att dessa kan omhänderta dagvatten från anslutande delar av gatan.

Flera privatpersoner uttrycker oro kring att planerade skyfallsåtgärder inte kommer vara tillräckligt för att säkerställa att översvämningarna i området inte förvärras och Flera privatpersoner är kritiska till att grönytor som fungerar som buffertzoner vid skyfall byggs bort vilket kan leda till fler översvämningar i både Eneby och Beckomberga.

En privatperson undrar hur det kan garanteras att skyfallslösningarna faktiskt blir genomförda.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer förtydliga vilken placering av skyfallsytan som är aktuell till nästa skede och tydliggöra flödesvägens förutsättningar inom delområde C.

Stadsbyggnadskontoret kommer fortsätta arbeta med garagets utbredning och gårdens utformning under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret kan konstatera att ny bebyggelse inte kommer kunna uppföras på platsen utan att hänsyn tas till den befintliga skyfallssituationen då ny bebyggelse inte får försämra situationen relaterat till skyfall för den befintliga bebyggelsen i området. Planförslaget innebär att en skålad skyfallsyta för fördröjning av skyfallsvatten placeras inom område C, under det kommande arbetet kommer stadsbyggnadskontoret närmare studera skyfallsytans omfattning för att undersöka om den kan utökas för att förbättra situationen även för befintlig bebyggelse.

EI/Tele

Ellevio framför att de ser behov av fortsatt samarbete kring befintliga nätstationer och ledningar inom planområdet.

Skanova framför att det finns markförlagda teleanläggningar inom området som behöver beaktas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsätta samarbete med berörda ledningsägare under kommande skede.

Energiförsörjning

Ellevio framför att det krävs en ny elnätsstation för flerbostadshusen som med fördel placeras i norra delen av planområdet närmast Spångavägen samt att de önskar tidig information om tillkommande laster för planering av kapacitet.

Swedavia framför att det är viktigt att det framgår i planhandlingarna att uppförande av solceller kräver samråd med Swedavia.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsatt samarbeta med Ellevio avseende placering av elnätsstationer och elbehovet i området.

Stadsbyggnadskontoret ser över formuleringarna avseende solcellsanläggningar i planhandlingarna.

Avfallshantering

Stockholm vatten och avfall SVOA framför att det är viktigt att säkerställa att placeringen av angoringsfickan intill de botten tömmande behållarna inom delområde A lever upp till *SVOA*s riktlinjer så att behållarna kan tömmas. *SVOA* rekommenderar att lyft över gångvägar bör undvikas i närheten av exempelvis skolvägar. *SVOA* framför kritik mot att backvändning planeras inom delområde B. *SVOA* informerar om riktlinjer om bärighet, maximala avstånd för att dra sopkärl samt att radhusbebyggelsen omfattas av krav på fastighetsnära insamling vilket innebär att det ska finnas utrymme för tre sopkärl.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

*Stadsbyggnadskontoret avser att arbeta vidare med att säkerställa att förslaget lever upp till *SVOA*s riktlinjer avseende avfallshantering.*

Angöring till område B kompliceras av att angöring ej kan ske från Spångavägen vilket innebär att en vändyta behövs inom området. Vändytor innebär stora hårdgjorda ytor med begränsad användbarhet för annat än fordonstrafik. Stadsbyggnadskontoret har därför valt att pröva en mindre vändyta som kräver backvändning men som möjliggör för en större bostadsgård i samrådsförslaget. Stadsbyggnadskontoret avser att studera angöringslösningen ytterligare under kommande skede för att förbättra trafiksäkerheten.

Räddningstjänst

Storstockholms brandförsvaret framför att det på grund av räddningstjänstens utryckningstid kan finnas skäl att se över

utrymning med stegutrustning för trevåningshuset inom delområde B. De påpekar också att det är viktigt att planera för att Garagebjälklaget är körbart om utrymning planeras från gårdssidan inom område B.

Länsstyrelsen och Storstockholms Brandförsvär påpekar att det kan finnas risk för framkomlighetsproblem på Enebyvägen vid skyfall på grund av höga vattennivåer vid lågpunkten och att framkomligheten vid skyfall måste säkerställas.

Flera privatpersoner framför att det på grund av trånga gator, parkerade bilar och bristande snöröjning finns framkomlighetsproblem för räddningstjänst i Eneby.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar de inkomna synpunkterna och tar med dessa till det kommande arbetet.

Hälsa och säkerhet

Buller och vibrationer

Länsstyrelsen och MHN framför att det behöver utredas om bebyggelsen behöver anpassas för att klara riktvärdena för lågfrekvent buller från busshållplatsen intill delområde B.

Länsstyrelsen och MHN framför att staden måste utreda risken för markvibrationer och eventuella åtgärder vid flerbostadshusen eftersom planområdet ligger på lermark.

Miljö- och hälsoskydds nämnden (MHN) framför att på grund av de höga bullernivåerna längs Spångavägen är det lämpligt att arbeta med genomgående lägenheter med bullerskyddad sida där så är möjligt för att skapa bättre boendemiljö.

Länsstyrelsen framför att bullerskyddande åtgärder bör övervägas inom delområde A för att utöka området av bullerskyddad bostadsgård.

Swedavia uppmanar staden att vara noggranna med att säkerställa att ingen bygggrätt hamnar inom påverkansområdet för flygbuller vid den nordöstra radhuslängan.

Trafikkontoret påpekar att trafikuppgifterna rörande Styresman Sanders väg är för lågt satta i bullerutredningen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att ta fram en vibrationsutredning under kommande skede. Stadsbyggnadskontoret kommer även se över frågan kring buller från busstationen.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att skapa genomgående lägenheter och genom att föreslå lameller är det möjligt. Den slutliga lägenhetsfördelningen bestäms dock av byggaktören.

Stadsbyggnadskontoret noterar Länsstyrelsens synpunkt avseende bostadsgården inom delområde A men bedömer att det finns begränsade möjligheter att utöka gårdsytan inom delområde A på grund av de höga bullernivåerna längs Spångavägen och behovet av en allmän koppling mellan Styresman Sanders väg och lekparken.

Stadsbyggnadskontoret kan konstatera att radhusbebyggelsen placerats utanför flygbullrets påverkansområde men ser över frågan ännu en gång för säkerhets skull.

Stadsbyggnadskontoret noterar trafikkontorets uppgift att bullerutredningen har utgått från fel trafikuppgift vid Styresman Sanders väg och uppdaterar utredningen till kommande skede.

Risk

Swedavia önskar att ytterligare reglering av totalhöjd läggs till för att säkerställa att ingen påverkan kan ske på flygplatsens hinderytor.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret lägger till en bestämmelse avseende totalhöjd.

Ras, skred och erosion

Länsstyrelsen framför att markens stabilitet utifrån föreslagen markanvändning behöver säkerställas inom hela planområdet. Länsstyrelsen lyfter särskilt område C där skyfallsytan planeras. Vid bedömning av de geotekniska riskerna behöver kommunen också bedöma riskerna utifrån ett framtida förändrat klimat.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att komplettera de geotekniska utredningarna avseende stabilitet.

Förorenad mark

Flera privatpersoner påpekar att det är höga radonhalter i Eneby.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar uppgifterna avseende radon och tar med sig informationen i det kommande arbetet.

Djurhållning

Flera privatpersoner framför kritik kring att biodlingen som finns på grönytan längs Enebyvägen påverkas negativt av radhusbebyggelsen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kan konstatera att området där biodlingen är placerad ligger utanför samrådsförslagets planområde. Under samrådet har det framkommit ett behov av att utreda placeringen av elnätsstationen vid Enebyvägen vilket eventuellt kan komma att påverka biodlingen.

Totalförsvar

Bromma Hembygdsförening framför ett önskemål att en del av garaget inom område B kan utgöras utav skyddsrum.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret undersöker frågan om skyddsrum under kommande skede.

Miljö- och klimataspekter

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen påpekar att det saknas en tabell med halter för utsläpp via dagvatten sammanslaget för hela planområdet.

Länsstyrelsen påpekar att även om förslaget inte kommer medföra en otillåten försämring av vattenkvaliteten så pekar utredningen på att det beräknade utsläppet kan bidra till att beräknade utsläpp kan komma att försvåra arbetet med att uppnå god status vilket enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten åligger kommunen.

En privatperson påpekar att det i dagvattenutredningen står att halterna av föroreningar i utsläppsvatten förväntas öka för 9 av 17 analyserade ämnen medan planhandlingarna anger 8 av 17.

En privatperson är kritisk till att planförslaget leder till ökade föroreningar i dagvattnet enligt dagvattenutredningen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ser över formuleringar samt tabellerna för utsläpp och tar med synpunkten kring utsläpp kopplat till vattenkvalité till det fortsatta arbetet.

Social hållbarhet

Barnrättsperspektivet

Flera privatpersoner är kritiska till att en infart placeras i anslutning till gångvägen mellan Hjortronvägen och Spångavägen som utgör en gångväg för skolbarn. Flera privatpersoner ställer sig frågande kring hur staden kan bedöma att det är bättre att försämra säkerheten för en skolväg än att skapa en infart över en cykelbana.

Flera privatpersoner framför att den föreslagna trafiklösningen kommer leda till försämrad trafiksäkerhet för barn som leker och rör sig på gatorna i Eneby.

Flera privatpersoner är kritiska till att grönytor som utgör platser för lek byggs bort och flera privatpersoner är kritiska till att ett större flerbostadshus byggs intill den befintliga lekplatsen vilket kommer leda till störningar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att fortsatt studera trafiklösningen i anslutning till gångbanan vid Hjortronvägen under det kommande skedet.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att det inte är lämpligt att barn använder gator för lek, gator är avsedda för trafikanter.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är olämpligt med föreslagen bebyggelse med hänsyn till barns lek då det i närområdet finns flera platser lämpliga för lek.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att det är olämpligt med ny bostadsbebyggelse i anslutning till lekparken. Det är positivt att det finns lekplatser nära bostadsbebyggelse.

Jämställdhet och trygghet

En privatperson känner oro för att centrumverksamheter kan leda till ökad otrygghet från ungdomsgäng.

Flera privatpersoner anser att stadens slutsats om att bebyggelsen kan stärka tryggheten i området är felaktig då grönytor inte bidrar till ökad otrygghet. Flera privatpersoner anser att hyresrätter leder till ökad otrygghet.

En privatperson påpekar att mängden små lägenheter kan leda till en hög omsättning av boende vilket kan leda till minskad trygghet i området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att centrumverksamheter kommer leda till ökad otrygghet. Att fler

människor rör sig i ett område upplevs av många som något som ökar känslan av trygghet.

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att hyresrätter nödvändigtvis leder till ökad otrygghet. Stadsbyggnadskontoret ser dock positivt på att det uppförs både stora och små lägenheter eftersom en god blandning av lägenhetsstorlekar leder till boende som stannar längre i ett område. Stadsbyggnadskontoret reglerar dock inte lägenhetsstorlekar utan fördelningen av lägenheter beslutas av fastighetsägaren.

Olägenheter för privatpersoner och övriga intressenter

Insyn och ljusförhållanden

Flera privatpersoner påpekar att solstudien för område B innehåller träd som inte finns i verkligheten.

Flera privatpersoner anser att delområde C och delområde B medför ökad insyn i villaträdgårdar samt ökad skuggning för närliggande villor i Eneby. Flera privatpersoner påpekar att radhusen till skillnad från befintlig bebyggelse enbart får morgon och förmiddagssol på bostadsgården.

En privatperson är kritisk till placeringen av det mindre huset inom delområde B eftersom detta kommer ge ökad insyn och en känsla av instängdhet i den närmaste villaträdgården.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer se över solstudien för delområde B.

Stadsbyggnadskontoret delar generellt inte synpunkten att det är olämpligt med bebyggelse i området på grund av ökad insyn och skuggning. Eneby ligger i Stockholms stad vilket innebär att det är förväntat att nya bostäder kan tillkomma i närområdet och att det kan leda till viss ökad insyn i trädgårdar. Stadsbyggnadskontoret bedömer generellt att skuggningen av närliggande bebyggelse är så begränsad att det inte utgör en större störning.

Stadsbyggnadskontoret kommer fortsatt studera placeringen av det mindre huset inom delområde B och utvärdera eventuella störningar för närmast närliggande villa.

Buller och vibrationer

Flera privatpersoner framför kritik mot ökad trafik i Eneby som kommer leda till ytterligare trafikbuller i området.

En privatperson framför oro att den ökade trafiken ska leda till sättningar på grund av vibrationer som lätt uppstår på grund av den leriga marken i området.

En privatperson är kritisk till placeringen av garageinfarten inom delområde B eftersom placeringen kan leda till vibrationer och bullerstörningar för den närliggande villan.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret undersöker frågan om ökat buller och vibrationer på grund av ökad trafik i Eneby närmare under kommande skede.

Stadsbyggnadskontoret kommer fortsatt studera placeringen av det mindre huset inom delområde B och utvärdera eventuella störningar för närmast närliggande villa.

Översvämning

Flera privatpersoner ställer sig frågande till hur staden ska säkerställa att antalet översvämningar i källare inte ökar i och med exploateringen. En privatperson hänvisar till den undersökning som SVOA genomförde under 2015 som visade på stora brister i avloppsnätet.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer undersöka frågan avseende avloppsnätets kapacitet under det kommande skede, den föreslagna bebyggelsen får inte förvärra översvämningsrisken för närboende.

Ekonomiska aspekter

Flera privatpersoner anser att förslaget kan leda till minskade fastighetsvärden i närområdet.

En privatperson framför oro för vem som ska stå för ansvar och kostnader rörande eventuella skador på närliggande bebyggelse under byggtiden och Flera privatpersoner undrar vem som ska stå för ansvar och kostnader rörande eventuella skador på bergvärmeanläggningar. En privatperson undrar vem som står för ekonomisk kompensation på grund av skuggning av befintliga solceller.

En privatperson är kritisk till att häckar som ligger i anslutning till område C kan skadas vid anläggandet av avrinningsdiket.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar inte synpunkten att påverkan på fastighetspriser utgör ett hinder för planförslaget. Byggtiden kan medföra störningar, naturvårdsverket har bland annat riktlinjer kring ljudnivåer från byggarbetsplatser som alla byggbolag ska följa. Information kommer i samband med byggstart att förmedlas till närboende om de kommande arbetena på platsen.

Byggaktörerna för respektive projekt ansvarar för att säkerställa att

inga skador uppkommer på närliggande bebyggelse under byggtiden. Staden kompenserar inte för eventuellt påverkat fastighetsvärde eller påverkan på elproduktion från enskilda solceller.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att staden inte kan ta hänsyn till privata buskar som ligger utanför ägarens fastighet.

Övriga frågor

Hyresgästföreningen framför att det är viktigt att bygga hållbara bostäder med skäliga hyror och tillgång till möteslokal för de boende.

Stadsdelsförvaltningen vill belysa vikten av att hitta rätt aktörer för att bedriva verksamhet i planerade lokaler så att dessa inte riskerar att bli tomställda eller slutna och därmed förlora sitt syfte att skapa en mer levande stadsmiljö.

En privatperson framför kritik mot en av byggaktörerna som ägs av ett företag som enligt synpunktslämnaren inte har skött sina fastigheter på ett tillfredställande sätt.

En privatperson anser att arkitekterna ej bör anställas av byggherrarna utan av kommunen för att få mer oberoende förslag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på hållbart byggande och arbetar aktivt för att främja hållbarhet det är dock byggaktören som i slutgiltigt styr över hyresnivåer och möteslokaler i bebyggelsen. Det är även fastighetsägaren som ansvarar för uthyrning av centrumlokaler.

Stadsbyggnadskontoret kan konstatera att exploateringskontoret kontrollerar att alla byggaktörer som får en markanvisning lever upp till de krav som staden ställer för att säkerställa att staden arbetar med seriösa aktörer.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att stadsbyggnadsprocessen i Stockholm är ett samarbete mellan staden, byggaktören och den arkitekt som byggaktören valt. Stadsbyggnadskontoret ansvarar för att allmänna och enskilda intressen vägs samman och att planförslaget ligger i linje med lagar och riktlinjer samt stadens styrdokument.

Remissinstanser utan synpunkter

Följande remissinstanser har lämnat synpunkter utan erinran:

- Statens fastighetsverk
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

- Svenska kraftnät
- Trafikverket
- Vattenfall AB
- Sjöfartsverket

Sammanvägt ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ställer sig positivt till fortsatt arbete med planförslaget då det kan bidra till fler bostäder i ett naturnära område och stärka Spångavägen som ett urbant stråk i enlighet med översiktsplanen. Planförslaget är ett viktigt bidrag för att uppfylla Stockholms bostadsmål. Förslaget omfattar både radhus och hyreslägenheter, vilket breddar bostadsutbudet i området, samt centrumlokaler som skapar fler mötesplatser och stärker kollektivtrafiknoden vid Spångavägens busshållplatser.

Det allmänna behovet av fler bostäder motiverar en exploatering av de berörda grönyrtorna. Stadsbyggnadskontoret bedömer att Beckomberga och Eneby fortsätter att ha god tillgång till grönytor för rekreation, därtill planeras grönkompensation. De gångkopplingar som påverkas av planförslaget får nya dragningar för att bevara områdets sammanhängande gröna promenadstråk.

Förtätningen ligger i linje med stadens förväntade utveckling men kan medföra konsekvenser såsom ökad trafik, förändrad stadsbild, samt viss ökad skuggning och insyn för befintliga bostäder. Kontoret bedömer att förslagets övergripande skala, typologi och placering är lämplig med tanke på platsens förutsättningar och omgivande bebyggelse.

I det fortsatta arbetet avser stadsbyggnadskontoret att vidareutveckla förslaget med fokus på trafiksäkerhet invid delområde B, mötet med villabebyggelsen invid delområde B, gestaltning, elförsörjning, samt mötet mellan kvartermark och allmän platsmark. Vidare utredningar kommer också att göras kring markförhållanden, översvämningsrisk, dagvattenhantering och bullerpåverkan.

Bland de inkomna synpunkterna har intressekonflikter identifierats gällande förslagets skala och utformning i relation till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, påverkan på platsens natur, påverkan på översvämningsproblematiken i området, olägenhet för grannar samt effekter på framkomlighet och trafiksäkerhet i Eneby. Stadsbyggnadskontoret bedömer att dessa synpunkter kan hanteras och studeras vidare i det fortsatta arbetet.

Enhetschef

Stadsplanerare